

Posudek oponenta k uznání diplomové práce za práci rigorosní

Jméno autora rigorosní práce: Mgr. Tereza Händlová

Téma a rozsah práce: Prověрка výpovědi na místě – problémy teorie a praxe (103 stran)

Datum odevzdání práce: 25. 8. 2020

Autorka si pro svou práci zvolila téma prověrky výpovědi na místě. Ačkoliv se jedná (zejména v tzv. postkomunistických zemích) o jednu z tradičních metod kriminalistické praxe, nejedná se o téma neaktuální, ba naopak. I v současném trestním řízení, v němž se stále častěji prosazují nové technologie a metody, představuje jeden z významných důkazních prostředků, který napomáhá objektivizovat jinak relativně subjektivní charakter výpovědi, a tedy značně napomáhá zejména u závažné trestné činnosti zjišťování kriminalisticky významných skutečností. Jedná se přitom o téma, jež je v recentní odborné literatuře neprávem opomíjeno a je zjevně nedostatečně zpracováno. Na tomto podkladě se tak otevírá dostatečný prostor k originálnímu a přínosnému zpracování tématu.

Autorka v předkládané práci prokázala nadprůměrné teoretické znalosti zejména z kriminalistiky a trestního práva procesního. Uchazečka rovněž prokázala dostatečnou orientaci v odpovídajících materiálech a dokázala oddělit pro její práci podstatné zdroje od těch nepodstatných. Musela vycházet zejména z monografií a odborných článků ke zvolenému tématu (jichž je relativně omezené množství, navíc často staršího data), na věc doléhající judikatury a některých internetových článků. Téma je vhodné ke sběru poznatků z kriminalistické praxe a jejímu zhodnocení, což uchazečka rovněž učinila.

Autorka si (celkem ambiciózně) vytyčila za cíl poskytnout čtenáři podrobný rozbor vybraných otázek institutu prověrky výpovědi na místě, a to nejen z hlediska kriminalistické teorie a procesně právní úpravy, ale také z pohledu vyšetřovací praxe, včetně identifikace a řešení některých problematických aspektů této metody. Tohoto úkolu se ovšem chopila poměrně zdařile a je možné konstatovat, že ve své práci stanovených cílů dosáhla samostatně a způsobem, který odpovídá více jak základním požadavkům na rigorosní práci.

Předložená práce splňuje po formální stránce všechny požadavky. Celkově je vypracována na 103 stranách, přičemž vlastní text včetně úvodu a závěru obsahuje 93 stran (při přepočtu znaků na tzv. normostrany však práce vychází na cca 130 stran). Nechybí abstrakt v českém a anglickém jazyce i seznam klíčových slov. Text sám je přehledně strukturován do tří základních (a relativně samostatných) částí, které se dále člení na jednotlivé kapitoly a podkapitoly. V nich autorka nejprve čtenářům metodu prověrky výpovědi na místě představuje, tuto definuje a odlišuje ji od jiných vybraných metod kriminalistické praxe (1. část), aby následně přešla k vybraným praktickým (zejména právním) problémům souvisejícím s využíváním této metody v trestním řízení; přitom zevrubně a kriticky analyzuje současnou právní úpravu použitelnosti této metody v procesu dokazování, přičemž na problémy nejen poukazuje, ale rovněž práci doplňuje svými úvahami *de lege ferenda* (2. část). Práci pak uzavírá její kritická analýza 10 vybraných protokolů o provedení prověrky výpovědi na místě (3. část). Takto pojatou strukturu autorka doplnila úvodem a synergickým závěrem, což odpovídá obvyklému způsobu vnitřního dělení vědeckých prací. Autorka při svém výkladu postupuje od obecného ke konkrétnímu, což napomáhá lepšímu pochopení ze strany čtenáře.

Autorka s ohledem na zvolené téma zvolila více jak dostatečný a reprezentativní okruh pramenů, avšak toliko domácí provenience; práci by jistě slušelo alespoň částečné využití

zahraničních zdrojů ke zjištění poznatků k této metodě z jiných zemí, kde se rovněž využívá, avšak je třeba konstatovat, že s ohledem na to, že v západním světě nemá tato metoda postavení samostatné metody kriminalistické praxe, je získání relevantních pramenů bez znalosti ruského jazyka opravdu obtížné. Uchazečka pak se zvolenými prameny uměla velmi dobře pracovat, což se v práci pozitivně odráží. Autorka správně v práci rozlišuje mezi citací a parafází. Uchazečka rovněž správně odkazuje na internetové zdroje, u kterých uvádí kromě kompletní webové adresy i datum zobrazení. Autorka v práci využívala citačních zkratk, což dále přispívá dobré přehlednosti odkazů na prameny.

Hloubka autorkou provedené analýzy tématu se jeví s ohledem na rozsah práce jako více než dostačující, její analýza cizích textů a poznatků je velmi zdařilá, tyto dobře kompiluje a seřazuje do svého autorského textu. Uchazečka cizí názory nejen v práci přejímá, ale dokáže s nimi i polemizovat a kriticky je hodnotit. Přitom se neobává předkládat čtenáři na vykládanou problematiku své názory, jež jsou povětšinou dobře odůvodněny (byť některé jsou až příliš kategorické a zasluhovaly by si určitou oponenturu). Navíc autorka zařadila do práce i vlastní zhodnocení celkem deseti případů protokolu o prověrci výpovědi na místě, jež práci významně okořeňuje. I když se tedy oponent neztotožňuje s některými premisami a závěry autorky (srov. poznámky níže), nic to nemění na originálním a do hloubky provedeném zpracování tématu.

Autorský text uchazečky je poměrně čtivý, na dostatečné stylistické úrovni, který je i pro laického čtenáře srozumitelný. Práce netrpí velkým množstvím gramatických chyb a překlepů; chyby, i když se v práci objevují (zejména v psaní čárek v souvětí), nepůsobí na čtenáře výrazně rušivě. Grafická úprava práce je rovněž na dobré úrovni. Škoda jen, že autorka nezařadila do práce také některé obrázky či fotografie z prověrek na místě, což by ještě více zatraktivnilo její výklad.

Oponent má nad rámec výše uvedeného k předložené práci tyto konkrétní poznámky a připomínky:

- Na str. 46 a dále v práci autorka vychází z tradiční dichotomie mezi formálním a materiálním pojetím podezřelého. To se však v aktuální úpravě stírá, kdy i osobě toliko „podezřelý z trestné činnosti“, pokud vůči ní jsou činěny formální úkony, právní úprava určitá práva a povinnosti přisuzuje (k tomu srov. např. § 158 odst. 5 a 8 věta druhá tr. řádu, § 159c nebo § 159d tr. řádu). Z toho pak vyplývá i příliš kategorický závěr autorky, že podezřelým dle § 104e tr. řádu musí být toliko podezřelý zadržený dle § 76 nebo podezřelý ve zkráceném přípravném řízení. Od tohoto názoru se však aktuální judikatura (a to i Nejvyššího soudu, jak autorka postřehla) odklání.
- Autorka se dále zjevně nedokázala „smířit“ s tím, že aktuální procesní úprava je koncipována poněkud široce jako prověrka „nejen výpovědi“ na místě. Uchazečka tak na vše nazírá prizmatem, že v trestním procesu lze provádět jen prověrku výpovědi na místě dle příslušných kriminalistických pouček a v jiných případech prověřování získaných informací se jedná o nezákonný postup, ačkoliv právní úprava takový postup umožňuje (jiná věc samozřejmě je, zda je to z kriminalistického hlediska dobře, či nikoliv).
- Oponent rovněž nesouhlasí s názorem autorky, že nelze použít jako důkaz jinak zákonně provedenou prověrku na místě, pokud je zdrojem informací k prověrci podání vysvětlení podezřelým. Zákon takovou prověrku nezakazuje (naopak počítá s účastí podezřelého), přičemž pokud obsahem prověrky nebude nová výpověď podezřelého (ta by dle č. 16/2018 Sb. rozh. tr. mohla být přečtena jen za podmínek daných § 207 a 211 odst. 1 – 4 tr. řádu), nic nebrání tomu provést protokol z takové prověrky jako důkaz.
- Podkapitola 2.2.3 se oponentovi s ohledem na jinak značný rozsah práce jeví jako nadbytečná.

- Na str. 57 v 6. větě předposledního odstavce je namísto „neopakovatelným“ znovu uvedeno „neodkladným“.
- Autorka nejprve v práci několikrát (např. na str. 37 dole) zmiňuje, že prověrka výpovědi na místě je zásadně neopakovatelná (s tím se oponent ztotožňuje), aby ve svých kritikách konkrétních případů (judikatury či protokolů z kriminalistické praxe) uváděla, že se buď nejednalo o neopakovatelný úkon, nebo nebylo dostatečně vysvětleno, proč se jedná o neopakovatelný úkon, ačkoliv se vždy jedná o neopakovatelný úkon. S ohledem na spojení prověrky s konkrétním místem, jež se může v čase jednoduše měnit, se přitom často bude jednat i o neodkladný úkon...

Výše uvedená pochybení a připomínky ovšem nemohou snížit jinak velmi dobrou úroveň práce, jež je výsledkem poctivé práce v podobě originálního a relativně podnětného zpracování tématu, jež zasluhuje rozhodně více pozornosti, než jaká je mu v odborných kruzích věnována.

Z toho důvodu doporučuji předloženou práci k uznání za práci rigorosní.

V Praze dne: 3. 11. 2020

JUDr. Jiří Krupička, Ph.D.
oponent